

Charakteristika vybraných foriem podvodov a protiprávneho konania v podnikovej praxi

Characteristics of selected forms of fraud and misconduct in business practice

Zuzana STARÍČKOVÁ

Abstrakt

Jednotlivé druhy podvodov a ich rozpoznanie sú podmienené dokonalými znalosťami ich charakteristík, čo je základnou a kľúčovou podmienkou ich odhalenia. Pri odhaľovaní jednotlivých druhov podvodov je potrebné identifikovať, preveriť a vyšetriť podvody či nekalé konanie, a tiež získať dôkazy pre ďalší postup. K tomu sú potrebné dlhoročné skúsenosti s vyšetrovaním mnohých a rôznorodých podvodov a protiprávneho konania. V tomto príspevku budem charakterizovať niektoré z najčastejších druhov podvodov, ktoré sa vyskytujú v organizáciách a účtovných jednotkách, bez ohľadu na ich veľkosť či úspešnosť a možnosti ich odhaľovania a riešenia. Firmy sú v dnešnej dobe predmetom mnohých miestnych, národných a medzinárodných kontrol. Spoločnosti musia predchádzať podobnému porušovaniu zákonov a ďalších predpisov.

Abstract

The various types of frauds and their recognition are determined by the thorough knowledge of their characteristics which is the basic and essential condition for their detection. In the detection of various types of frauds it is necessary to identify, examine and investigate frauds or unfair practices and also gather evidence for further action. This requires many years of experience with investigation of many and various frauds and illegal actions. In this part of the paper we will characterize some of the most common types of frauds which occur in the organizations and accounting sections irrespective of their size or success and the possibilities of their detection and solution. Nowadays, the companies are subject to many local, national and international controls. They must prevent similar violations of the law and other regulations.

Kľúčové slová: Podvod. Nekalé konanie. Konflikt záujmov. Falšovanie. Korupcia.

Keywords: Fraud. Collusion. Conflict of interest. Counterfeiting. Corruption.

JEL codes: K42, M41, M42

Úvod

v posledných rokoch počet podvodných konaní vykazuje výrazný vzostup. Príčiny môžeme vidieť v transformujúcej sa ekonomike, resp. v transformácii spoločnosti na demokratické zriadenie. Táto transformácia prináša celý rad problémov v politickej, ekonomickej, sociálnej a ďalších sférach. Podvody definujeme ako nezákonné konanie, na základe ktorého páchatel získal výhodu, vyhol sa povinnosti alebo spôsobil škodu svojej organizácii. Pri podozrení výskytu podvodu treba tieto prejavy kriminality čo najskôr odhaliť a vyšetriť s cieľom objasniť skutočnosti súvisiace s podozrením z podvodného konania, a tým pomôcť vedeniu spoločnosti objasniť vzniknuté okolnosti. V jednotlivých účtovných jednotkách základnou úlohou preventívnych opatrení zostáva predchádzať podvodom a protiprávnemu konaniu.

1. Charakteristika vybraných foriem podvodov

Ako sme uviedli, podvody definujeme ako nezákonné konanie, na základe ktorého páchatel získal výhodu, vyhol sa povinnosti alebo spôsobil škodu svojej organizácii. Páchatelom môže byť úradník, člen štatutárneho orgánu, zamestnanec, vlastník, dodávateľ alebo verejne činná osoba ktorí sa podieľali na nákupe služieb, tovaru alebo majetku pre poškodenú organizáciu. Podvodné konanie zamestnancov a tretích osôb každodenne vystavuje väčšinu firiem hrozbám poškodenia reputácie, odchodu najlepších zamestnancov, finančných strát, súdnych sporov a predovšetkým udržateľnosti ich podnikania. Pri prejave ekonomickej kriminality, resp. podozrení výskytu podvodu treba čo najskôr odhaliť a vyšetriť neštandardnú činnosť s cieľom objasniť skutočnosti súvisiace s podozrením z podvodného konania spáchaného v rámci organizácie alebo voči nej. Prešetrenie by malo pomôcť vedeniu spoločnosti objasniť, k akému podvodu došlo, získať čo najväčšiu náhradu škody pri minimálnych nákladoch a poskytnúť dôkazy pre potreby budúcich konaní. Nedostatočné alebo neexistujúce opatrenia a kontrolné mechanizmy často ovplyvňujú schopnosť spoločnosti úspešne čeliť konkurencii a môžu ohroziť jej postavenie na trhu. Keďže najúčinnjším spôsobom, ako čeliť podvodom, je zamedziť ich vzniku, zavedenie programu prevencie by malo byť nevyhnutnou súčasťou podnikového riadenia. Uvedieme podvody, ktoré sme zaradili do kategórie skresľovania údajov o stave hospodárenia a majetku.

Zameriame na tieto najzávažnejšie formy podvodov:

- *sprenevera;*
- *korupcia a podvody v nákupe;*
- *insolvenčné a konkurzné podvody;*
- *vonkajšie a vnútorné podvody páchané zamestnancami;*
- *neoprávnené výplaty miezd a odmien;*
- *konflikt záujmov;*
- *skresľovanie účtovných údajov, skresľovanie a falšovanie finančných výkazov.*

1.1 Sprenevera

Sprenevera vo forme neoprávneného nakladania s aktívami môže mať niekoľko foriem. Spoločnosti sa často stretávajú so spreneverou vo forme zatajenie príjmov, pri ktorej sú odcudzené aktíva ešte skôr, ako boli zaúčtované. Týmto protiprávnym konaním môžu byť napadnuté buď tržby alebo pohľadávky.

○ *Zatajenie tržieb* je technicky oveľa ľahšie realizovateľné, stačí nezaznamenať prijatú tržbu do príslušnej evidencie. Tento trestný čin je veľmi bežný a jeho odhalenie je veľmi ťažké, predovšetkým pri preukazovaní poskytnutých služieb.

○ Ďalšou možnosťou ako spreneveriť zverené prostriedky je *zatajovanie úhrad pohľadávok*. Tento spôsob sprenevery je veľmi náročný vzhľadom na to, že pohľadávky sa v evidencii už zaúčtovali, preto sa ich úhrada očakáva. a pohľadávky po splatnosti sa dlžníkovi upomínajú. Tento spôsob sprenevery je ale veľmi náročný na realizáciu a tiež jeho utajenie je veľmi zložitý.

○ Ďalšou formou neoprávneného nakladania s aktívami môže byť *uskutočňovanie neoprávnených výdavkov*. V tomto prípade musí mať zamestnanec určité kompetencie, ktoré mu umožnia tieto výdavky realizovať. Najčastejšie ide o situácie, kedy zamestnanec predkladá na úhradu faktúry za tovar, ktorý nakúpil pre svoju vlastnú potrebu alebo faktúry priamo falšuje a ich úhradu si odvádza na svoj vlastný účet. Môže nastať aj situácia, kedy má zamestnanec spriaznený vzťah s dodávateľom, ktorý mu umožňuje ľahšie realizovať neoprávnené výdavky bez toho, aby mal zamestnávateľ šancu na ich odhalenie. V takom prípade sú najčastejšie vystavované faktúry za tovar alebo služby, ktoré nikdy neboli realizované a podvodníci sa potom delia priamo o spreneverený obnos peňazí.

- Ďalšia možnosť zneužívania finančných prostriedkov sa otvára v mzdovej oblasti, kde môže dochádzať k *neoprávnenému vyplácaniu miezd alebo prémie v neprimeranej výške*. Toto môže zamestnanec dosiahnuť uvedením nepravdivých informácií v dochádzkovom systéme, prípadne pozmenením mzdovej sadzby. V krajnom prípade sa možno stretnúť aj s vyplácaním miezd tzv. mŕtvym dušiam, teda fiktívnym zamestnancom, ktorí sú vedení v personálnej evidencii zamestnávateľa.

1. 2 Korupcia a podvody v nákupe

Korupciu definujeme ako nezákonné konanie, na základe ktorého páchatel' spôsobil škodu svojej organizácii, získal výhodu alebo sa vyhol povinnosti. Korupcia predstavuje úplatky vo forme darov alebo iných výhod, ktoré môžu mať veľké množstvo podôb. S pojmom korupcia sa stretávame čoraz častejšie, napriek tomu stále neexistuje jednotná definícia, ktorá by obsiahla celý tento zložitý pojem. Najčastejšie sa s korupciou spája problematika úplatkárstva. Trestný čin prijatia úplatku je definovaný ako prijatie úplatku pre seba alebo pre inú osobu pri obstarávaní vecí všeobecného záujmu alebo v súvislosti s podnikaním. Nepriamo úplatkárstvo spočíva v tom, že niekto príjme alebo žiada úplatok za to, že ovplyvní buď priamo alebo nepriamo výkon úradnej osoby.

- *Úplatkárstvo*, teda prijímanie alebo poskytovanie úplatku, môže prebiehať rôznymi spôsobmi. Najčastejšie sa jedná o prijímanie provízie napríklad za predloženie fiktívnej faktúry na základe tajnej dohody s dodávateľom. Ďalšou možnosťou je aj obstarávanie, kedy je poskytnutý úplatok za to, že dodávateľ zvíťazí vo výberovom konaní na požadovanú zákazku.

- *Ekonomické vydieranie* znamená vyvíjanie nátlaku na zamestnanca alebo vedúceho pracovníka, aby urobil určité rozhodnutia, ktoré prinesú neoprávnený prospech páchatel'ovi a spravidla spôsobí škodu podniku. V prípade ekonomického vydierania môžeme povedať, že je opakom podplácania.

- *Podvody pri nákupe služieb a tovarov* sú veľmi časté. Medzi tieto podvody patrí konflikt záujmov, korupcia a fakturačné podvody. Najčastejšie formy korupcie sa prejavujú napríklad dodaním nekvalitného tovaru namiesto pôvodne dohodnutého, neúplnými zmluvami alebo neoprávnene fakturovanými nákladmi, ale aj obchádzaním výberového konania (odstúpením z tendra, vyradením oprávnených uchádzačov, vytváraním doplnkových

a falošných ponúk, prípadne rotáciou ponúk); formou korupcie sú aj podmienky nákupu šité na mieru vybraného dodávateľa.

- Z dôvodu *konfliktu záujmov* vznikajú rôzne podvody. Za takéto podvody považujeme napríklad nákup cenovo nadhodnotených tovarov či služieb od spoločnosti prepojenej so zamestnancom poškodenej firmy, prípadne uprednostňovanie spriaznených firiem v rámci výberového konania alebo prevod zákazníkov zamestnávateľa na vlastnú firmu.

- Pri vzniku *fakturačných podvodov* firma nakupuje a platí za tovar a služby, ktoré ani nepotrebuje, prípadne ktoré sú predražené alebo ktoré vôbec neexistujú,. Pritom dochádza k vráteniu platieb na účet podvodníka. Tiež sa zneužívajú prostriedky firmy na osobné účely zamestnancov. Častým javom je aj využívanie fiktívnych spoločností.

Tieto podvody sú páchané najmä z dôvodu možnosti využitia príležitosti pri zistení slabého miesta v kontrolnom systéme organizácie a získania výhod pre spriaznené osoby. Často je dôvodom aj vydieranie zamestnanca treťou stranou alebo vychádzanie v ústrety obchodnému partnerovi s nadštandardnými vzťahmi. Ďalším dôvodom je aj získanie peňažných prostriedkov na osobné účely.

Pri nákupech vznikajú podvody, ktoré môžu signalizovať tieto príznaky:

- bezdôvodné uprednostňovanie určitých dodávateľov;
- neúspešné zavedenie kontrolných procesov na oddelení nákupu;
- nadštandardné vzťahy osôb z firmy s osobami dodávateľskej firmy (napríklad spoločná dovolenka, spoločne trávený voľný čas);
- vysoká fluktuácia zamestnancov na oddelení nákupu;
- opakujúce sa informácie a podozrenia o nekalej činnosti zamestnanca alebo subjektu;
- dodávatelia s nekvalitnými tovarmi a službami alebo dodávatelia bez zjavnej konkurenčnej výhody pravidelne vyhrávajúci tendre;
- často chýbajúca dokumentácia k dôležitým nákupom (zmluvy, cenníky, dodacie listy).

V prípade vzniku podozrenia na podvody pri nákupe, treba zahájiť vyšetrovanie podvodov, využiť forenzný audit a nariadiť preventívne testovanie dát a transakcií.

1. 3 Insolvenčné a konkurzné podvody

Insolvenčné podvody sú v súčasnosti menej známe, ale o to aktuálnejšie ako podvody tzv. bielych golierov. Napríklad uplatňovanie fiktívnych nárokov, konflikt záujmov, falšovanie, zatajovanie a ničenie dokumentácie, zatajovanie a nezákonné vyradovanie majetku z organizácie, či falšovanie finančných výkazov. Veľmi častým insolvenčným podvodom je zatajovanie aktív a majetku. Predstavitelia organizácie sa snažia sfalšovať, skryť a zatajiť dokumentáciu o majetku. Dôvodom týchto nekalých praktík je snaha, aby tento majetok nemohol byť zapísaný do majetkovej podstaty, a aby majetok mohol byť vyradený na spriaznené osoby. Majetok pritom môže zahŕňať nielen hmotný majetok, ako vybavenie firmy, automobily, pozemky, stroje, ale aj nehmotný majetok, ako know-how, technológie a patenty. *Insolvenčné konanie je proces*, ktorý podľa insolvenčného zákona rieši hroziaci úpadok dlžníka niektorým zo stanovených spôsobov. Snahou je vyrovnať majetkové vzťahy zadlženej firmy a jej veriteľov a nároky veriteľov uspokojiť v maximálnej možnej miere. Dôvody sú jednoduché, pretože páchatel' sa nemieni vzdať hodnotného majetku, ktorý ostal v zadlženej firme. Organizácia, ktorá je insolventná alebo je v konkurze, je už často kapitálovo aj personálne oslabená, nemá účinné kontrolné mechanizmy. Páchatel' si je pritom vedomý, že tento majetok by sa mal použiť na úhradu dlhov organizácie. Tým vzniká snaha a núka sa príležitosť využiť situáciu na vlastné obohatenie.

Podvody v období konkurzného konania charakterizujú príznaky ako nesúlady medzi operáciami v účtovníctve a na bankových účtoch, neprehľadný a neúplný zoznam majetku a aktív firmy, predaj majetku spriazneným osobám, neočakávaný predaj cenných technológií alebo vybavenia za zlomkovú cenu. Pri podozrení na výskyt insolvenčných podvodov treba zabezpečiť vyhľadávanie skrytých aktív a majetku, investigatívne previerky subjektov, využiť forenzné účtovníctvo, nariadiť previerku hospodárenia a aplikovať forenzné technológie.

1. 4 Podvody páchané zamestnancami

Podvodné konanie sa člení na vnútorné a vonkajšie. Vo väčšine prípadov vnútorného podvodného konania je páchatel'om zamestnanec alebo manažér firmy. Tí sú vybavení znalosťou vnútorného prostredia, informačných a kontrolných systémov, a tým majú podvodné konanie uľahčené. Zároveň majú v rukách určité kompetencie, ktoré im umožňujú, aby podvod zostal neodhalený. Ekonomická kriminalita prispieva k zhoršeniu finančnej

situácie organizácií a strate dôvery podnikateľských partnerov. Najčastejšími typmi ekonomickej kriminality boli v posledných rokoch, ako sme už spomínali, počítačová kriminalita, korupcia, úplatky a sprenevera majetku.¹

Podvody, ktoré sú páchané zamestnancami definujeme ako zneužitie, resp. zneužívanie pracovnej pozície zamestnanca na vlastné obohatenie sa, t. j. úmyselnou spreneverou či nezákonným využívaním majetku spoločnosti. Podvody môže spôsobiť napríklad manažér, štatutárny zástupca alebo zamestnanec.

K najčastejším podvodom páchaným zamestnancami patria:

- nezaúčtovanie tržieb;
- sprenevera majetku spoločnosti;
- podplácanie a korupcia zamestnancov;
- sprenevera hotovosti;
- podvody pri fakturácii;
- falšovanie finančných výkazov;
- neoprávnené preplácanie výdavkov poskytovaných zamestnancom v súvislosti s vykonaním práce;
- neoprávnené výplaty zamestnancov (čierne duše, prémie, kompenzácie);
- používanie firemných prostriedkov na súkromné účely.

Zamestnanci páchajú podvody v prípade, ak existuje kombinácia zásadných troch faktorov, ktorými sú *motív*, *príležitosť* a *zdôvodnenie*. Tieto faktory predstavujú podstatu teórie o trojuholníku podvodu, ktorý vo svojom výskume formuloval Dr. Donald Cressey.

Zamestnancov na páchanie podvodov podnecujú napríklad tieto konkrétne dôvody:

- ✓ vzťah medzi zamestnancom a zamestnávateľom (zamestnanec si myslí, že je poškodzovaný, zneužívaný alebo nedocenený);
- ✓ pracovné neúspechy (problémy v zamestnaní alebo podnikaní);
- ✓ príležitosť na páchanie podvodov (ak zamestnanec zistí, že v spoločnosti nefungujú kontrolné mechanizmy);

¹KOPRLOVÁ, J.: *Ekonomické a právne aspekty súčasnej hospodárskej kriminality*. In: Dny práva 2008: 2. ročník mezinárodní konference pořádané Právnickou fakultou Masarykovy univerzity: sborník z konference. [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2008. s. 150-176. [cit. 28.3.2012]. Dostupné na: <<http://www.law.muni.cz/sborniky/dp08/files/pdf/SBORNIK.pdf>>. ISBN 978-80-210-4733-4.

- ✓ zdôvodnenie (pomsta voči zamestnávateľovi);
- ✓ neschopnosť zamestnanca splácať svoje dlhy;
- ✓ zdôvodnenie (zamestnanec vyrieši svoje dočasné problémy a spreneverené prostriedky vrátením alebo pomsta voči zamestnávateľovi);
- ✓ fyzická izolácia zamestnanca (izolácia od ľudí, ktorí by mu mohli pomôcť);
- ✓ problémy vyplývajúce z osobného zlyhania (napríklad následkom alkoholizmu či drogovej závislosti);
- ✓ strata statusu (zamestnanec chce získať spoločenské uznanie, ale nemá na to kvalifikáciu ani iné prostriedky).

V prípade podozrenia na výskyt zamestnaneckých podvodov treba tiež nariadiť previerku hospodárenia, aplikovať forenzné účtovníctvo a investigatívne preverenie subjektov. Súčasne je potrebné začať vyšetrovanie podvodov s použitím forenzných technológií.

1. 5 Neoprávnené výplaty miezd a odmien

Mzdové podvody patria medzi najčastejšie druhy podvodov. Tieto obyčajne vznikajú tak, že zamestnávateľ nesprávne vypočíta mzdu zamestnancovi na základe úmyselne nesprávnych údajov, napríklad odpracovaných hodín, nadčasov alebo iných podkladov pre stanovenie mzdy a odmien. Tým, že zamestnanec predloží na výpočet mzdy nesprávne údaje, dochádza k priamej škode spoločnosti. Medzi najčastejšie mzdové podvody patria:

- sfalšované mzdy a odpracované hodiny – ak zamestnanec sfalšuje počet odpracovaných hodín alebo pri variabilnej mzde výšku hodinovej sadzby; prípadne ak si zamestnanec vezme dovolenku, ale nenahlási ju alebo ak zamestnanec sfalšuje počet výplat pri fixnom odmeňovaní či sfalšuje výšku mzdy;
- neexistujúci zamestnanci, tzv. mŕtve duše – ktorými môžu byť neexistujúce osoby prepojené s páchatelom, ktoré nezákonne poberajú mzdu (napríklad kamarát, manželka vedúceho na mzdovom oddelení a pod.), prípadne bývalí zamestnanci;
- podvody pri províziách – ak zamestnanec sfalšuje napríklad percentuálnu sadzbu používanú na výpočet odmeny alebo objem predajov. Vo väčšine prípadov dochádza k vytvoreniu fiktívnych transakcií, čím sa umelo zvyšuje objem predajov, na základe ktorých sa páchatelovi neoprávnene vyplatí provízia.

Páchanie vyššie uvedených mzdových podvodov sa najčastejšie uskutočňuje z týchto dôvodov:

- splnenie cieľov, ktoré stanoví manažment spoločnosti zamestnancom v predaji;
- využívanie neexistujúceho alebo slabého kontrolného systému v organizácii;
- neschopnosť zamestnanca splácať svoje dlhy;
- splnenie očakávaní ostatných zamestnancov, pričom nedôjde k strate statusu úspešnej osoby (napríklad vytváraním fiktívnych predajov).

Na mzdové podvody vo firme poukazujú tieto príznaky:

- ✓ výskyt zamestnancov, za ktorých sa neplatí zdravotné alebo sociálne poistenie;
- ✓ nie je jednoznačná zodpovednosť konkrétnych pracovníkov mzdového oddelenia;
- ✓ podklady od predajcov, na základe ktorých sa vyplácajú provízie, nekontroluje žiadna nezávislá osoba;
- ✓ výskyt zamestnancov bez štandardných identifikačných údajov, bežných v danej spoločnosti (napríklad bez bankového účtu, adresy alebo telefónneho čísla);
- ✓ výskyt zamestnancov, ktorí stále figurujú v zozname zamestnancov, hoci už v organizácii nepracujú;
- ✓ výskyt neočakávaného nárastu pohľadávok po splatnosti;
- ✓ ak provízie v časovej postupnosti nekorešpondujú s výškou predajov a pod.

Aj pri podozrení na páchanie mzdových podvodov v organizácii je vhodné investigatívne preverenie subjektov, nariadenie previerky hospodárenia organizácie, využitie forenzného účtovníctva a forenzných technológií.

1. 6 Konflikt záujmov

Tu dochádza k situácii, kedy môže zamestnanec alebo jeho blízky príbuzný svojím konaním získať osobný prospech na úkor organizácie. Prípady konfliktu záujmov nastávajú obyčajne vtedy, ak má vedenie, či člen štatutárneho orgánu alebo zamestnanec skrytý osobný ekonomický záujem na konkrétnej obchodnej transakcii. Nemusí však ísť len o ekonomický záujem. Často dochádza k prípadom, keď zamestnanec koná bez nároku na odmenu, napríklad pomáha rodinnému príslušníkovi. Aby sa dané konanie mohlo označiť za konflikt záujmov, musí byť osobný záujem zamestnanca na transakcii skrytý/utajený a môže mať nepriaznivý

dopad na zamestnávateľa. Daný pracovník vtedy využíva svoj vplyv a vynakladá úsilie, dôsledkom ktorého je poškodenie jeho zamestnávateľa.

Konflikt záujmov môže mať napríklad aj tieto podoby:

- Zamestnanec si vytvorí vlastnú firmu a preberie klientov svojmu zamestnávateľovi.
- Nevýhodné podmienky pri nákupe tovaru od spoločnosti, ktorú vlastní zamestnanec (napríklad vysoké nákupné ceny).
- Nevýhodné podmienky pri predaji tovaru spoločnosti, ktorú vlastní zamestnanec (napríklad nízke predajné ceny).
- Zneužitie prostriedkov zamestnávateľa (napríklad zaúčtovanie nákladov, ktoré zamestnanec použil na vlastné podnikanie, využívanie firemných prostriedkov na súkromné účely).

V prípade, ak u zamestnancov organizácie vznikne podozrenie na konflikt záujmov, je rovnako potrebné aplikovať forenzné účtovníctvo, nariadiť previerku hospodárenia a investigatívne preverenie subjektov a začať vyšetrovanie podvodov, pri ktorých sa používajú forenzné technológie.

Záver

Pri podozrení na korupciu v spoločnosti musí forenzný audítor sledovať odlišné stopy naznačujúce jej existenciu ako tie, ktoré sú bežné pre väčšinu ostatných podvodov. Medzi tieto rizikové znaky, príznačné pre korupciu, patria napríklad rozsiahle transakcie, ktoré prebiehajú medzi firmou a konkrétnym dodávateľom, ktoré sú v kompetencii jedného zamestnanca alebo malej skupiny zamestnancov. V nasledujúcej časti príspevku uvedieme niektoré z najčastejších prejavov ekonomickej kriminality a zameriame sa na kreatívne účtovníctvo. V praxi praktiky kreatívneho účtovníctva považujeme za nečestné a sú prejavom ekonomickej kriminality, pretože v účtovných jednotkách ide o zámerné, účelové skresľovanie vstupných a výstupných účtovných informácií, a tým aj o skresľovanie a falšovanie finančných výkazov.

Použitá literatúra

- [1] BANAS, M. 1999. *Právna, daňová a účtovná previerka firmy s cieľom odhaliť nezákonné aktivity*. In: Transparentnosť v ekonomike SR II. Bratislava: CPHR 1999.
- Vedecký časopis FINANČNÉ TRHY, Bratislava, Derivat 2016, ISSN 1336-5711, 3/2016

- [2] DOWNING, J.: 2010. *Fraud Prevention and Detection* [online]. 2010. p. 7-8. <<http://papers.org/newweb/documents/Presentation FraudPreventionandDetection.pdf>>.
- [3] CHMELÍK, J. – HÁJEK, P. – NEČAS, S. 2005. *Úvod do hospodárskej kriminality*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. s. 37-40. ISBN 80-86898-13-X.
- [4] KOPRLOVÁ, J. 2008. *Ekonomické a právne aspekty súčasnej hospodárskej kriminality*. In: Dny práva 2008: 2. ročník mezinárodní konference pořádané Právnickou fakultou Masarykovy univerzity: sborník z konference. [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2008. s. 150-176. [cit. 28.3.2012]. Dostupné na: <<http://www.law.muni.cz/sborniky/dp08/files/pdf/SBORNIK.pdf>>. ISBN 978-80-210-4733-4.
- [5] KOVANICOVÁ, D. 2005. *Finanční účetnictví*. Světový koncept. 5. aktualizované vydání. Praha. Nakladatelství Polygon, 2005. s. 544. ISBN 80-7273-129-7.
- [6] KRUPOVÁ, L. 2001. *Kreativní účetnictví. Zneužívání účetnictví – možnosti a meze*. Praha. Komora auditoru ČR, 2001.
- [7] LALKA, J. – PAULE, I. 2009. *Prieskum o výskyte podvodov v organizáciách na Slovensku za rok 2009*, [online]. 2009. s. 9. [cit. 4.4.2012]. Dostupné na: <<http://www.tpa-horwath.sk/wp-content/uploads/2011/01/Survey-trh-sprava-v06-final-draft.pdf>>.
- [8] MOLÍN, Jan. *Protiprávní jednání z pohledu profesní odpovědnosti*. 1. vydání, Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, 188 s., ISBN 978-80-7357-600-4
- [9] NASER, KAMAL H. M. 1993. *Creative Financial Accounting – Its Nature and Use*. 1. vydanie. London. Prentice Hall International Limited, 1993. 250 s. ISBN 0-13-061763-6.
- [10] PWC. 2011. *Celosvetový prieskum hospodárskej kriminality 2011*. [online]. 2011. s. 3. [cit. 2.4.2012]. Dostupné na internete: <http://www.pwc.com/sk/sk/forenzne-sluzby/assets/2011-Prieskum-hospodarskej_kriminality_SK.pdf>.
- [11] PWC. 2012. *Vyšetrovacie a forenznú služby* [online]. 2012. [cit. 10.4.2012]. Dostupné na: <<http://www.pwc.com/sk/sk/forenzne-sluzby/index.jhtml>>.
- [12] SINGELTON, Tommie W.; SINGELTON, Aaron J.: *Fraud Auditing and Forensic Accounting*, 4. vydání, John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, New Jersey 2010, 317 s., ISBN 978-0-470-56413-4
- [13] VYLITA, J. 2006. *Hĺbkový audit nerieši podozrenia: Forenznú vyšetovanie môže iniciovať trestné konania*. [online]. 2006. [cit. 2.4.2012]. Dostupné na internete: <<http://podnikanie.etrend.sk/podnikanie-firemne-pravo/hlbkovy-audit-neriesi-podozrenia.html>>.
- [14] *Trestný zákona č. 300/2005 Z. z. v znení zákona č. 650/2005 Z. z.*

Informácie o autorovi:

Ing. Zuzana Staríčková, PhD.
 Ekonomická univerzita
 Národohospodárska fakulta
 Katedra financií
 Dolnozemska cesta 1/a
 PSČ 852 35 Bratislava
 email: 4soyza@gmail.com

Zuzana Staríčková
University of Economics,
Faculty of National Economy,
Department of Finance,
Dolnozemska 1/a,
852 35 Bratislava, Slovak Republic,
email: 4soyza@gmail.com